

Юринець Ю. Л.,

професор кафедри

конституційного і адміністративного права, д.ю.н., доцент

Цап А.В.

Навчально-науковий Юридичний інститут,

Національний Авіаційний університет

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ

Поняття "виборча система" вживається у двох аспектах: у широкому розумінні - це впорядковані суспільні відносини, що становлять порядок виборів органів публічної влади; у вузькому розумінні - це спосіб розподілу депутатських мандатів між кандидатами залежно від результатів голосування виборців або інших уповноважених осіб.

Виборча система - сукупність правил і законів, що забезпечують певний тип організації влади, участь суспільства у формуванні державних представницьких, законодавчих, судових і виконавчих органів.

Нині у світі існує понад 150 різновидів виборчих систем. Головною ознакою, що відрізняє одну виборчу систему від іншої є порядок визначення результатів виборів. Якщо взяти дану ознаку за критерій класифікації виборчих систем, то можна виділити такі основні типи: мажоритарну, пропорційну та змішану.

В основі мажоритарної виборчої системи лежить принцип більшості, який означає те, що перемагає той кандидат, який набрав найбільше голосів [3, с.9].

Мажоритарна виборча система існує в трьох різновидах [5]:

1) мажоритарна система абсолютної більшості – для обрання кандидата вимагає зібрати більше половини голосів виборців, тобто діє формула $50 \% + 1$ голос.

2) мажоритарна система відносної більшості – обраним вважається кандидат, який отримав найбільшу кількість голосів виборців.

3) мажоритарна система кваліфікованої більшості – обраним вважається кандидат або список кандидатів, який отримав певну, кваліфіковану більшість голосів виборців.

Пропорційна виборча система [2, с.445] ґрунтується на пропорційній відповідності між кількістю завойованих голосів та кількістю отриманих мандатів.

При пропорційній системі депутатські мандати розподіляються між партіями пропорційно кількості голосів виборців, зібраних кожною з них у межах виборчого округу.

Розрізняють наступні види пропорційної системи:

1) з жорсткими списками - при застосуванні жорстких списків виборець безпосередньо голосує за список партії, що він обирає;

2) з преференціями - при застосуванні системи преференцій виборець не просто голосує за списки партії, що обирає, а й робить помітку навпроти номеру того кандидата в кандидатському списку від партії, якому він віддає свій голос;

3) з напівжорсткими списками - коли мандат обов'язково одержує кандидат, який очолює партійний список, а розподіл інших мандатів, що їх одержала партія, здійснюється залежно від кількості голосів, які одержав кандидат.

Змішана виборча система передбачає поєднання у собі елементів мажоритарної та пропорційної систем [1].

Існує досить широкий набір змішаних систем, які є поєднанням мажоритарної та пропорційної систем. Одним із найпоширеніших варіантів змішаної системи є рівне комбінування, що передбачає обрання половини депутатів мажоритарним шляхом, а іншої - пропорційним. У цій системі виборець одержує два голоси: один подає за одного із кандидатів, а другий - за один із партійних списків.

Література

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254к/96-вр>

2. Про вибори народних депутатів: Закон України від 17.11.2011 [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17>

3. Нестерович В.Ф. Виборче право України: Підручник / В.Ф. Нестерович. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 445 с.
4. Посібник з розробки виборчих систем / Ендрю Рейнолдс, Бен Рейллі, К. Асмал, С. Берч, Міжнародний інститут демократії та сприяння виборам ; Пер. Г. Сенік, М. Селіванова, О. Ципняк. — Київ: НОРА-ДРУК, 2003. — С.9
5. Юринець Ю.Л. Конституційне право України Навчальний посібник // Ю.Л. Юринець. – Ужгород : ФОП Бреза, 2014. – 368 с.